

فرمت ارسال خلاصه فرآیندها

- عنوان فرآیند: آموزش سواد اطلاعاتی، نیاز امروز و فردای دانشجوی عصر اطلاعات

- صاحبان فرآیند و همکاران: منصوره فیض آبادی- دکتر نعمت ا... شوموسی- دکتر مریم هاشمیان- دکتر کاظم حسن پور- دکتر شوریده یزدی

- محل اجرای فرآیند: دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

- نام دانشگاه: دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

- گروه فرآیندی: دانشجویان رشته های پزشکی، پرستاری، علوم آزمایشگاهی، هوشبری، بهداشت محیط، بهداشت حرفه ای علوم پزشکی سبزوار

- تاریخ اجراء (مدت اجرای فرآیند): ۳ سال

- و بیان مسئله: (بیان اهمیت، ضرورت و کاربرد انجام فرآیند براساس نیاز سنجی های انجام شده)

محور اصلی پیشرفت و توسعه هر کشور، رشد و تعالی انسانهای آن و آشنایی آنها با مهارتهایی است که بتوانند به بهترین شکل با یکدیگر ارتباط برقرار کنند و خود را برای ایفای نقشی سازنده و اصیل در جامعه آماده سازند. توسعه هر کشور مستلزم پرورش شهروندانی است که از سواد مفید و کافی برخوردار باشند.

طی دهه های اخیر، پژوهشگران موفق به کشف و معرفی بیش از ۳۴ نوع سواد مفید و مدرن شده اند که سواد به معنای مصطلح در نظام آموزشی ما (توانایی خواندن و نوشتن و محاسبه کردن) تنها یکی از آنها محسوب می شود. در جامعه اطلاعاتی، فردی با سواد تلقی می شود که بتواند از میان حجم زیاد اطلاعات موجود، نیازهای اطلاعاتی خود را شناسایی، تجزیه و ترکیب کند. موارد ناخواسته را کنار بگذارد و نهایتاً به آنچه نیازمند است دست یابد و از آنها برای حل مشکلات روزمره خود استفاده نماید. به عبارت دیگر در عصر انفجار و آلودگی اطلاعات، توانایی دستیابی، بازیابی و ارزیابی اطلاعات، عامل تشخیص سواد به شمار می رود که داشتن این توانایی به سواد اطلاعاتی تعبیر می شود.

عواملی از قبیل گسترش روز افزون فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی و پیوند مستمر آنها با زندگی روزمره افراد، توسعه آموزش عالی بویژه در مقاطع تحصیلات تکمیلی و تنوع دانشجویان و دوره های آموزشی، تغییر در شیوه ها و رویکردهای آموزشی و توجه به جایگاه تفکر انتقادی در آموزش، تخصصی تر شدن زمینه های مطالعاتی و تحقیقاتی در همه رشته های علمی، انفجار اطلاعات، آلودگی اطلاعات و ضرورت استخراج منابع مناسب و معتبر، گسترش دوره های آموزش از راه دور و محبوبیت آن در میان طبقات جامعه از جمله افراد شاغل، افزایش تنوع در موضوع ها و شکل منابع اطلاعاتی، آشننگی موجود در سازماندهی و اعتبار منابع الکترونیکی دسترس پذیر از اینترنت، توجه بیشتر به ضرورت آموزش همگانی و آموزش مادام العمر، نیاز به همگامی با پیشرفت های برق آسای فناوری بر ضرورت آموزش و ارتقای سواد اطلاعاتی را نمایان می سازند.

ایجاد پیشرفت مداوم در یادگیرندگان، وظیفه اصلی موسسات آموزش عالی است و از آنجایی که سواد اطلاعاتی جزء اصلی و پایه و اساس یادگیری مادام العمر است، مهارتهای سواد اطلاعاتی، یادگیری را از مکانهای رسمی کلاسهای درس فراتر برده و موجب می شود تا فراگیران جستجوگرهای خود را توسعه بخشیده و به یادگیری خودکار دست یابند.

برای گسترش این توانمندیها در سطح جامعه، کتابداران، اساتید و مربیان، متخصصان فناوری و برخی سیاستگذاران، نیاز به تدریس و آموزش مهارتهای اطلاعاتی در کلیه سطوح و مقاطع آموزشی را مطرح و بر ضرورت مهیا نمودن افراد برای یادگیری تمام عمر تاکید کرده اند. بسیاری از کشورها با هدف توانمند ساختن دانش آموختگان برای بقا در محیط متغیر اطلاعات، از طریق گنجاندن آموزش سواد اطلاعاتی به دانش آموزان، دانشجویان و دانش پژوهان در نظام آموزشی خود اقدام نموده اند.

علوم پزشکی و و شاغلین این حیطه نیز از تحولات و تاثیرات شگرف فناوریهای اطلاعات و ارتباطات بی نصیب نمانده اند. این تاثیر چنان بود که در سال ۱۹۸۴ انجمن دانشکده های پزشکی آمریکا (AAMC) توصیه هایی را برای اصلاح آموزش پزشکی منتشر نمود. یکی از این توصیه ها عبارت بود از ادغام علوم اطلاع رسانی در برنامه درسی پزشکی به طوری که دانش آموختگان دارای حداقل مهارتهای لازم در بازیابی اطلاعات پایگاههای منتشر شده باشند و با فناوریهای کامپیوتری آشنا باشند.

با توجه به اهمیت بحث اطلاعات و ضرورت استفاده موثر و آگاهانه آن در عصر حاضر و از سوی دیگر پیشرفتهای سریع و گسترده حوزه پزشکی، اهمیت آموزش این سواد بیش از پیش نمایان می شود. از طرف دیگر در ماده ۴۶ فصل چهارم از مجموعه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران که مربوط به نظام اداری و مدیریت می باشد در زمینه بسط خدمات دولت الکترونیک، صنعت فناوری اطلاعات، سواد اطلاعاتی و زمینه سازی بستر تاکید شده است.

- هدف و اهداف اختصاصی:

- آموزش و ارتقاء سواد اطلاعاتی دانشجویان در جهت رفع نیازهای اطلاعاتی آنان
- آشنایی دانشجویان با مفهوم جدید سواد در عصر اطلاعات
- کمک به دانشجو در جهت تعیین نوع، دامنه و میزان اطلاعات مورد نیاز خود
- کمک به دانشجو در جهت دسترسی به اطلاعات مورد نیاز خود به طور موثر و کارآ
- فراهم نمودن بستر انجام پژوهش و تولید دانش

- روش اجراء:

از سال ۱۳۸۳ در دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در رشته پرستاری، واحد فناوری اطلاعات در پرستاری در دو ترم مهر و بهمن ارائه می شد که در سرفصل دروس این رشته بیش از ۸ جلسه دانشجویان با اصول جستجو در اینترنت، پایگاههای اطلاعاتی و موارد استفاده از هر پایگاه برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود آشنا می شدند. بررسی مراجعان به کتابداران پایگاه عرضه اطلاعات کتابخانه مرکزی دانشگاه جهت راهنمایی گرفتن در زمینه جستجو و دریافت پاسخ سوالات و لیست شرکت کنندگان در کارگاههای روشهای جستجو در پایگاههای اطلاعاتی که توسط کمیته تحقیقات دانشجویی برای دانشجویان در سطح دانشگاه برگزار می نمود مشخص کرد که بیشتر دانشجویان نیازمند به کمک در زمینه یافتن اطلاعات مورد نیاز دانشجویان سایر رشته ها به جز پرستاری می باشند.

با توجه به اینکه تقریباً تمامی رشته های دانشگاه دارای واحد درسی کامپیوتر می باشند و از طرف دیگر اظهار نیاز دانشجویان سایر رشته ها به مباحث مربوط به رفع نیازهای اطلاعاتی و آشنایی با روشهای جستجوی اطلاعات به مدیر گروه دروس عمومی، در شهریور ماه ۱۳۸۹ در جلسه مربوط به دروس عمومی این موضوع مطرح گردید و مقرر شد که برای رشته های پزشکی، علوم آزمایشگاهی، هوشبری، اتاق عمل، بهداشت محیط و حرفه ای در سر فصل دروس تغییراتی ایجاد شده و با حفظ چارچوب اولیه مباحث مربوط به آشنایی دانشجویان با روشهای رفع نیازهای اطلاعاتی و جستجو در پایگاهها گنجانده شود.

با توجه به اینکه در سر فصل جدید، مباحث مربوط به جستجو و آشنایی با پایگاهها به مباحث کامپیوتر اضافه شده است و نظر به اینکه سواد اطلاعاتی جدا از سواد کامپیوتری و سواد اینترنتی نمی باشد. در ابتدا مدرس مربوط به علوم کامپیوتر سرفصل دروس کامپیوتر را تدریس نموده و سپس مباحث مربوطه به سواد اطلاعاتی تدریس می گردید.

- پیامدهای اجرا و محصول یا بروندهای فرآیند:

۱. افزایش توانایی دانشجویان در زمینه تشخیص نیاز اطلاعاتی خود
۲. آشنایی دانشجویان با روشهای دسترسی به اطلاعات
۳. آشنایی دانشجویان با روشهای تدوین استراتژیهای لازم برای جستجو
۴. افزایش توانایی مقایسه و ارزیابی منابع در دانشجویان
۵. فراهم سازی بستر برای انجام پژوهش ها و تولید دانش
۶. فراهم سازی زمینه یادگیری مادام العمر

.....
- سطح اثر گذاری (دانشگاه ، کشوری ، بین المللی): دانشگاه

.....
- انطباق سیاست های بالادستی (فرآیند تا چه حد کشور را با هدف مرجعیت علمی در منطقه نزدیک می کند).

در ماده ۴۶ فصل چهارم از مجموعه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران که مربوط به نظام اداری و مدیریت می باشد در زمینه بسط خدمات دولت الکترونیک، صنعت فناوری اطلاعات، سواد اطلاعاتی و زمینه سازی بستر تاکید شده است.

.....
- نتیجه گیری شامل چالش ها و مشکلات اجرایی فرآیند:

- ۱- مشکلات مربوط به تغییرات دسترسی به پایگاههای اطلاعاتی و عدم دسترسی به برخی پایگاهها
- ۲- مشکلات مربوط به تهیه راهنماهای آموزشی با توجه به تغییرات مداوم پایگاهها و امکانات آن
- ۳- فشردگی آموزشها و گستردگی مباحث و تنوع مطالب

.....
- معرفی فرآیند در نشریات علمی یا ارائه کار در مجامع علمی:

کسب رتبه برتر در اولین جشنواره رسانه های آموزشی به خاطر راهنمای آموزشی تهیه شده جهت واحدهای درسی مربوطه با عنوان کتاب الکترونیکی فناوری اطلاعات در علوم پزشکی

.....
- های مربوطه و ارزشیابی فرآیند:

صورت جلسه گروه دروس عمومی مورخ ۸۹/۶/۲۵
طرح دوره و طرح درسهای مربوط به رشته های دانشگاه

.....
- قابلیت تعمیم و اجراء در سایر مراکز آموزشی: این فرآیند در حال حاضر در سطح دانشگاه علوم پزشکی سبزوار در حال انجام است که با

توجه به نیاز کنونی جامعه اطلاعاتی و مشکلات دسترسی به اطلاعات با کیفیت و بحث آلودگی اطلاعات به نظر می رسد که قابلیت اجرایی شدن و قرار گرفتن در سرفصل دروس دانشگاهها را دارد.

.....
- استمرار (استمرار اجرای فرآیند در برنامه های جاری آموزشی)

این فرآیند از نیمسال اول سال تحصیلی ۸۹-۹۰ شروع گردیده ، در ۶ نیمسال تحصیلی انجام گرفته و در حال حاضر هم در حال اجرا می باشد.

.....
نکته : خلاصه فرآیند حداکثر در پنج صفحه در قالب فرمت Word قابل Edit باشد.

دبیرخانه جشنواره آموزشی شهید مطهری